

Brzdou změn je sama akademická obec

říká kritik českého vysokého školství **Michael Šebek**, který nedávno získal Cenu Wernera von Siemense pro nejlepšího pedagoga

Navrhují autonomní systémy, nanoroboty i multiagentní technologie. „My neřešíme, jak udělat auto bez řidiče. Rovnou se zabýváme tím, co bude následovat dál – jak jich pojede celá kolona,“ vysvětluje Šebek, který **deset let vede katedru řídicí techniky** Fakulty elektrotechnické ČVUT.

LN Dostal jste cenu Siemens pro nejlepšího vysokoškolského pedagoga. V čem máte jiný přístup k výuce?

Začnu obecněji: mám své principy pro tvorbu výukových programů, které jsou v Česku, myslím, docela netradiční... Snažím se totiž rozlišovat mezi vzděláním a školením. Nesoustředíme se na konkrétní technologie, ale spíše u studentů rozvíjíme jejich tvořivost, myšlení a učíme je nové technologie vymýšlet. I ta nejnovější technologie zastará ještě dříve, než dostudují.

Mám takový bonmot: „Ostatní dobré školy učí ty nejnovější věci, ale pro nás je to málo – my učíme technologie, které ještě neexistují, a cestu k nim.“

LN Máte dobrou pověst – nejen fakulta, ale i právě vaše katedra.

Snažíme se být špičkovou, výzkumnou katedrou a vychovávat chytré inženýry. Jestli nějaké firmě stačí hloupí inženýři, tak ať za námi ani nechodí.

LN Co se stane, když k vám přijde student po průmyslovce či gymnáziu?

Na katedru, sem přímo k nám, se dostanou až ve druhém a třetím ročníku bakaláře. Teď zahajujeme nové programy a budu hovořit hlavně o kybernetice a robotice, kde dbáme o to, aby studenti dostali dobré základy matematiky a fyziky, aby tomu rozuměli. Dále základy inženýrských oborů, elektro nebo programování, ale není hlavní je učit programovací jazyk, to je jen prostředek; učíme je myšlení, algoritmizaci. Pak se dostanou k základům automatického řízení, umělé inteligenci. Jasně že používáme i technologie, ale študáky z nich nezkoušíme. Cílem je *brain fitness center*, řekněme.

LN Vy si ale zájemce už předem připravujete. Před pár lety jsem se byl podívat i na robosoutěž ČVUT, kde středoškolaři stavějí své roboty...

Existuje už sedm let. Podobné soutěže jsou i v cizině; my se inspirovali univerzitou ve Stuttgartu u profesora Franka Allgöwera – kdysi jsem s ním seděl na ETH Curych v kanceláři. Zájem narůstá úplně neuvěřitelně, pořád. V prvním roce se zúčastnilo asi dvacet týmů, letos jich je přes sto... Jsou to gymnázia, průmyslovky z celé republiky, takže pořádáme i čtyři předkola. Původně to začalo jako motivační předmět pro čerstvé studenty ČVUT, aby si vyzkoušeli inženýrskou práci už ve chvíli, kdy jsme je ještě nic naučili. Aby se seznámili s principy, že neexistuje jen jedno řešení nebo že žádné řešení není nejlepší. To, co nečekají. Protože běžně řeší příklad, který jim vždy vyjde.

LN Prý se přidaly i základní školy.

S tím jsme začali loni. Bylo třicet týmů. Mimochodem: o naši soutěž se už zajímaly i dvě mateřské školy...

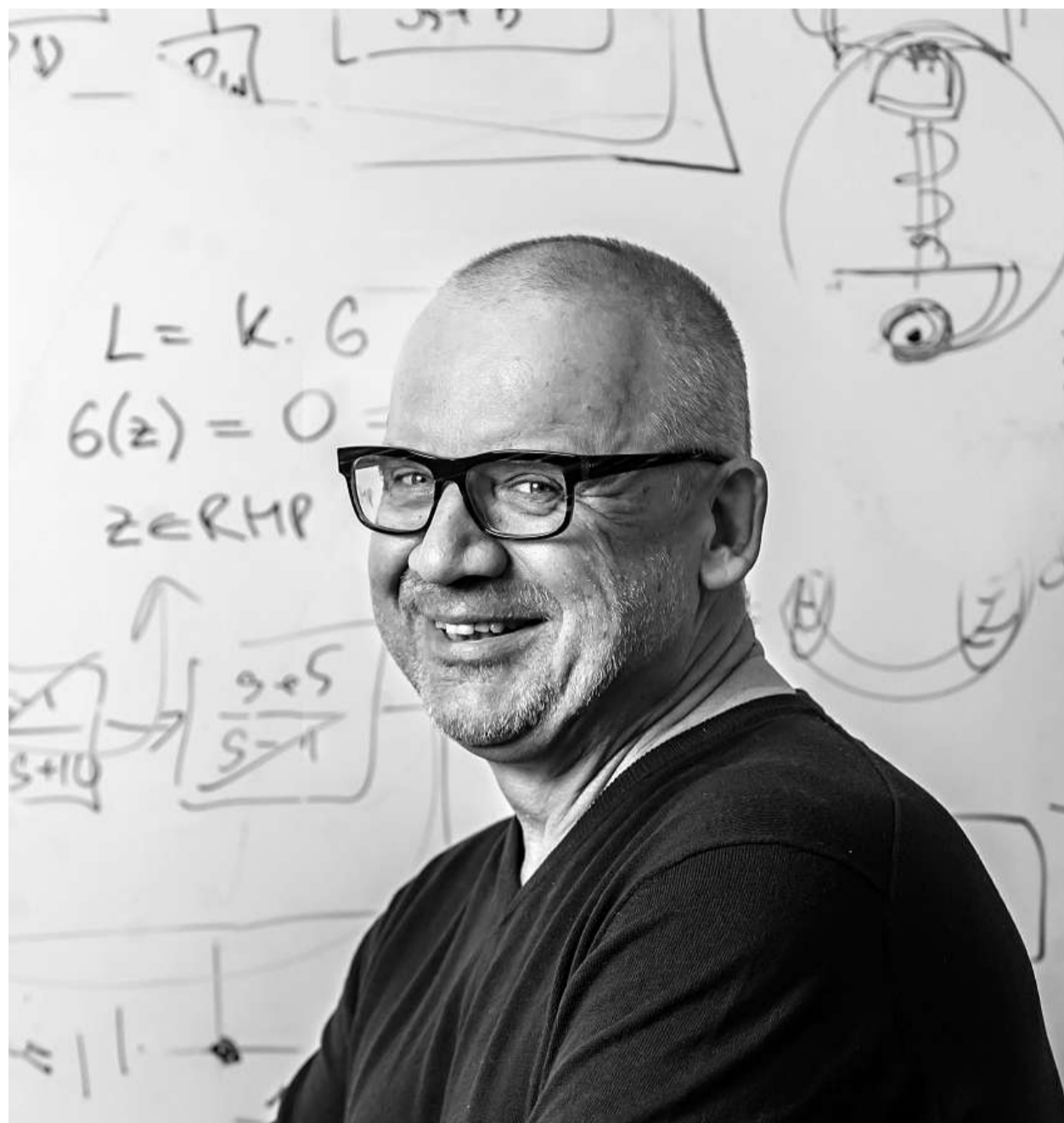
LN Skutečně? Odkud?

Jedna je naše školní, „lvičata“ ČVUT, druhá z Dejvic. Myslím, že spousta mladých lidí technika a věda musí fascinovat, a když to učitelé ve škole nezkaží, tak to bude prima.

LN Jsou to jenom kluci?

Ne ne. Je jich hodně, ještě převažují, ale hlásí se i čím dál více dívek. Letos byly už i čistě dívčí týmy, které ovšem soutěžily dohromady s kluky. Naším ideálem je Švédsko, kde, když sedím na technice v menze, tak většina studentů jsou holky.

LN Když soutěží Moraváci, vydají se místo na VUT v Brně do Prahy?

Máme pravidlo, které zní krutě, ale osvědčilo se, říká Michael Šebek. Každý doktorand musí po obhajobě z katedry odejít. FOTO MAFRA - P. TOPIČ

To, přiznám, moc nesleduji, statistiku nemáme. Je pravda, že v Česku si studenti stále vybírají školu hodně podle svého regionu, ale i to se mění. Čím dál častěji jdou aspoň na magistra k nám, když měli na Moravě bakaláře.

LN Brojíte proti tzv. inbreedingu. Takže i to se trochu mění, že lidé studují každý stupeň na jiné škole?

Nejsme tak daleko jako v Americe, kde je to princip, kdy požadují, aby lidé pokračovali na jiné škole, ale když se budeme odlišovat, tak ti dobří k nám přijdou. Musí mít ale důvod.

LN Tím důvodem může být i věda. Čím to, že jste ve výzkumu úspěšní?

ROZHOVOR TÝDNE
Michael Šebek

S KYBERNETIKEM HOVOŘIL
Martin Rychlík

Máme šikovné lidi, skvělou atmosféru. Snažím se uplatňovat principy, které veřejně hlásám i v řízení katedry. Základem je personalistika, práce s lidmi. Jsem tu deset let a třeba ze začátku bylo potřeba řadu lidí i vyměnit.

LN Dnes tu máte top vědce, osobnosti jako profesor Zdeněk Hanzálek.

Je jistě jeden z našich nejlepších. Zdeněk je daleko více než já orientován průmyslově, takže se to projevuje i v tom, že když firma Porsche Engineering Services rozšiřovala v Praze pobočku a chtěla tu vybudovat celé oddělení vestavných systémů, pověřili právě jeho, aby jim ho vybuodoval.

LN Nepletu-li se, tak právě Hanzálek dělal výzkum i pro US Navy, ne?

Ano. To se týkalo metod pro rozvrhování operací amerického námořnictva, ale více nemohu říci... Hodně se nám povedlo, že katedra přitahuje i lidi z jiných oborů: třeba skupinu materiálů

tenkých vrstev, kterou vede Tomáš Polcar, jenž je z poloviny v Southamptonu a napůl tady. Vybral si nás kvůli tvůrčímu prostředí. Máme relativně hodně peněz, zkoušeli jsme přitáhnout i profesora z USA, ale plat mu nestačil... Musíme se víc snažit.

LN Jaká je struktura příjmů?

Máme 80 procent příjmů z firemních kontraktů, grantů, americké projekty, body za výsledky (RIV) a teď i grant Horizon 2020 s firmou Magneti Marelli spolupracující s Ferrari, takže se těším na fotku do naší výroční zprávy (*smích*). Jen 20 procent jde z výuky. Od začátku razím tezi, že bychom neměli dělat jen teoretický výzkum pro

dukující články a pak praktický pro firmu. Ideální je, když se obojí spojí. Když máme kontrakt s firmou a ještě o tom něco napíšeme. I s firmami chceme výzkum, ne rutinní práci. Partnerem je pro nás třeba Airbus, Siemens, Honeywell. My tu zaměstnáváme na poloviční úvazek i skvělého profesora Vladimíra Havlenu, který je inženýrem Honeywellu a patří jako tzv. *senior fellow* k pouhým dvěma v Evropě.

LN Láká tato korporace studenty?

Havlenu doktorandi někdy přejdou za ním, on si je vybere. Je to pro ně neocenitelná zkušenost. Zajímavé je, že když se jich ptáme, co tam dělají, tak říkají: „To samé, co tady ve škole. Stejně či podobně rovnice.“ Článků píšou méně, mají nařízeno nejprve patentovat, ale obecněji lidé z průmyslového výzkumu, ti lepší, píšou i studie.

LN Teď když byla v časopise Nature studie o tom, jak počítat první para-

zil člověka ve hře Go, autorské afilice byly jen vědců z firmy Google... Jak se uplatňují vaši absolventi?

Skvěle. To není chlubení. Ono to pro absolventy technických oborů platí i obecně, ale my máme nulovou nezaměstnanost absolventů. Firmy, které jsou trochu hi-tech a dělají nové věci, o nás dobře vědí. Takže nám běžně volají šéfové firem nebo náboráři a ptají se třeba i na konkrétního studenta.

LN Kolik lidí s Ph.D. vám zůstane? Anebo jdou do světa, do Akademie?

Máme na katedře zvláštní pravidlo, které zní krutě, ale nám se výborně osvědčilo. Každý doktorand po obhajobě Ph.D. musí z katedry odejít. A musí jít nejlépe do ciziny na místo postdoka. My jsme samozřejmě nejraději, když se pak vrátí, když je chytrý. Jinak ale i u nás máme lidi z ciziny. Loni jsme měli na katedře 22 zaměstnaných cizinců; ze čtrnácti postdoků pět nejlepších zůstalo. Portugalec, Španěl, Angličan, Ital i Chorvat s doktorátem z Texasu. Myslím, že kdo má od nás Ph.D., může dostat místo po celém světě.

LN Předpokládám, že všechny disertace už jsou tu jen v angličtině.

To je samozřejmé, i hodné diplomky je anglicky. V magisterském programu máme také pravidlo, že vstoupí-li do třídy někdo, kdo nerozumí česky, tak všichni – studenti i učitel – přepínají automaticky do angličtiny.

LN Je zvláštní, že i v roce 2016 jsou tyto věci v ČR „neběžné“. Čím to?

Ze začátku si i studenti stěžovali. Je pravda, že studenti říkají, že čistě odborně mu to jde do hlavy v angličtině hůř, zdánlivě se naučí trochu mň, ale bonus, že se to učí v cizím jazyce, je důležitější, než že zapomene jeden vzoreček. V Evropě na školách typu RWTH Cáchy či ETH Curych se magisterské programy učí už jen v angličtině.

LN Loni jste se rozčiloval na Facebooku, že když do Prahy na ČVUT přijel bývalý prezident ETH Curych, že na něj přišlo ostudné málo lidí...

Kybernetik, vědec (61)

- Odborník na teorii systémů a jejich řízení. **Zabývá se robustním řízením**, numerickými metodami a softwarem.
- Od roku 2004 je **profesorem ČVUT**.
- Dříve působil v Akademii věd a často pracoval v zahraničí. V letech 1994-95 působil i na **elitní technice ETH Curych**.

To byl profesor Olaf Kübler, myslím předminulý prezident ETH, která je nejlepší technika v Evropě a asi desátá na světě. On měl přednášku, jak řídit špičkovou univerzitu, jak to zlepšit a jak to i měřit. Věděli o ní snad všichni, byl tam přirozeně náš rektor Petr Konvalinka, děkan Pavel Ripka, ale celkově byla návštěva malá. Ač jsem znal lidi z jiných škol – i z Univerzity Karlovy –, tak tam nepřišel skoro nikdo... Naštěstí tam byli nějakí studenti, ale posluchárna byla poloprázdná.

LN Co říkáte zajímavého?

Hravě vyvracel spoustu klíšé, která tu lidé pořád opakují. Jeho hlavní *message* zněl, že nejdůležitější – a zvláště u rektora – je jeho personální práce. A že on osobně vybírá ty špičkové hvězdy pro školu, a snad poprvé v našich končinách použil termín *strategic hire*, strategické najímání. Když vidí ve světě hvězdu, třeba i rok pracuje na tom, aby ji nalákal. Vyplývalo z toho, že špičkové osobnosti jsou to hlavní. Díky takové personální práci sedou většinu na škole vlastně ani nemají – všechno jsou to jen osobnosti.

LN Vy jste velkým kritikem českého vysokého školství. Co je jeho největším problémem – jeho lokálnost?

Problémů je spousta. Je spíše těžké poznat, co je příčina a co následek, protože je to pořád dokola. Osobně považuju za chybu systém řízení pomocí voleb, senátu a tak. Na některé škole to může fungovat líp, někde hůř. Ale blokuje to změny. Tam, kde to je v cizině řízeno správně radou, šlo to rychleji. Kübler uváděl příklad univerzity v Singapuru, kde je ve správné radě, že za deset let se podařilo to úplně změnit a vyšvihnout na výsluní – právě těmito metodami. Dále u nás panuje zmatení v tom, k čemu je vysoká škola. Myslím, že mají být univerzity různých typů; jen některá může být výběrová.

LN S diverzifikací škol počítala novela VŠ zákona, ale nic se nezměnilo.

Tady se všichni tváří, že jsou výzkumné školy, jen nechtějí či neumí dělat výzkum. Tváří se, že jsou současně výběrové i hromadné. I spousta mých kolegů řekne, že stojí o nejlepší studenty, ale chtějí by jich co nejvíce. To jsou protichůdné požadavky! Žádná automobilka typu Ferrari nemůže vyrábět lidové vozidlo; to se nikdy neosvědčilo. Prostě to takhle nejde.

LN Co s tím? Jede to již ze zvyku?

Jede. Dříve jsem si myslel, že takové názory časem vymřou... Ale i starší generace vychovává novou s podobnými náhledy. Největší brzdou je tu, podle mne, sama akademická obec, která změny vlastně ani nechce. A když se v minulosti náhodou objevil nějaký politik, který se pokusil to změnit, tak se hned házely melouny a podobně.

LN Nejsou tady, v Česku, oprávněné obavy, zdali by se našlo osvědčené vedení, aby takovou moc nezneužilo? Vždyť i „věčkaři“ chtěli dát svého člověka do správní rady ČVUT.

To je fakt. Ale podívejme se, jak současný systém funguje špatně; to je zjevné. Lidé by asi na každé vysoké škole chtěli, aby se zlepšila, a přitom aby se toho moc nezměnilo. To nelze. V okamžiku, kdy lidé, kteří mají volební právo, rozhodují a třeba i vědí, že by na dobré škole neměli šanci, tak změny zabokují. To se děje v akademických senátech. Chcete-li být zvoleni do nějaké akademické funkce, musíte hlavně slíbit, že nic moc nezměníte.